

Zsidó élet Miskolcon

Beszélgetés Szlukovinyi Péterrel, a helyi zsidó hitközség elnökével (lapunk 5. oldalán)

Mártírnap

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden jóérzésű embert megemlékezésére, melyet Komárom és környéke zsidósága deportálásának 74. évfordulója alkalmából tartunk **2018. június 10-én, vasárnap 10:30-kor** a komáromi zsidó temetőben (Aranyember utcája 1.). Ünnepi beszédet mond: Darvas István főrabbi. Közreműködik: Klavanszkij Anatolij kántor

12:00-12:30 **Gyermekkor?** A Komáromból deportált gyermekek emlékezete - Dr. Vági Zoltán előadása a Menházban

12:30-13:00 **Emlékprogram: a gyermekáldozatok azonosítása**

13:00-kor „**Lépésről lépésre**” – Scheiner Péter filmjének bemutatója a Menház Wallenstein Zoltán termében

Emlékezzünk együtt! ■

Szombatfogadás és ünnepi találkozó

Hosszabb kihagyás után közösen fogadjuk a szombatot **2018. június 8-án, pénteken. 19:00 órakor Kabalat Shabat** – szombatfogadás a zsinagógában Rizovannij Mihály vezetésével.

Utána ünnepi Kiddus- Komárom 1968-2018- találkozó a városunkból elszármazott hittestvérekkel

Regisztráció 2018. június 4-ig a kile@menhaz.sk címen. Mindenkit szeretettel várunk! ■

Szerkesztői gondolatok

Szombat este van, az órára pillantok, pontosítanom kell, már jócskán átléptünk a vasárnapba. Ideje lenne aludnom, de most nem lehet. Még pár perc, na jó inkább egy fél óra, s meglesz a 2018-as Eurovíziós dalfesztivál eredménye. A 43 szakmai zsűri pontjait ismertetik a különböző országokból kapcsolt tv-sek, énekesek, művészek. A napokban 70. születésnapját ünneplő Izrael az első négy-öt hely között mozog. Neta és sokakat megosztó dala az élmezőnyben van. Körbejárjuk Európát, Ausztráliát, a szakmai fórumok pontszámait ismertek. Pár perc, s jön Európa lakóinak voksa. A szíriai, iráni, gázai híreket hallva, az öreg kontinensen felerősödő antiszemitizmusról olvasva, szinte lehetetlennek tűnik, hogy szentföldi énekes legyen a befutó. Hátulról kezdik a pontok kiosztását, egyre fogynak az országok, Izrael még mindig várja a népek ítéletét. Fokozódik a hangulat... Megvan!

A legtöbb pont Jeruzsálemben megy (amelyről, szinte egyetlenként nem mondják ki a műsor közben, hogy egy ország fővárosa). Neta, a kicsit fura, egyedi produkciójával besöpöri az első helyet. Húsz éve nem nyert a közel-keleti ország az Eurovízió. Húsz éve? Mintha tegnap dúdoltuk volna odahaza Komáromban a tv előtt Dana International számát, a Vivát. Szóval 2019-ben irány Izrael! Fél szemmel, még rálesek a Facebookra lefekvés előtt, „Nyertünk!”, írják ismerőseim Budapesttől New Yorkig mosolygós májlik kísérletében. ■

PA

Gútai leszármazottak a Menházban

Május 14-én felkereste a menházat Angliából, a Gürtler család. Az édes-
apa nagyszülei a Komárom közeli Gútáról származtak. Megható volt
számukra, hogy a Holokauszt emlékkönyvben megtalálták a család áldozat-
ainak, köztük gyerekeknek és egy csecsemőnek a nevét. Nagyra értékelték
a közösségünkben folyó munkát. Szép levélben köszönték meg a kedves fo-
gadtatást és azt, hogy láthatták a számukra fontos adatokat. ■

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó
Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti
(támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501
Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a
Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as tech-
nikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** –
séfrendaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupra-
covníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász
Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlače: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH**
címe – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax:
00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. Periodikum je nepredajné. **Lapunk**
Önnek készült, kérjük ne dobja el!

Faliújság rövid hírek

✧ A KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot
támogatták: a Gürtler család (Anglia) és
anonimitásukat kérő adományozók. Kö-
szönjük!

✧ Nyitra Megye Önkormányzatától
pályázati támogatásban részesültünk
az idei jubileumi hétvégére.

✧ Új könyvek érkeztek a Spitzer Béla
Kiskönyvtárba. Továbbra is várjuk az
érdeklődőket ügyfélfogadási időben.

✧ A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Köz-
ponti Szövetsége vezetőségi ülést
Trencsénben tartották, hitközségün-
ket Pasternák Antal elnök képviselte.

✧ A hagyományos budapesti Judafest
zsidó utcafesztiválon idén a határon tú-
li közösségek a díszvendégek, a KZSH is
képviseletti magát június 10-én!

Milan Richter Komáromban

Május 13-án, vasárnap Mirjam Nei-
ger Fleischmann vendégeként
Komáromba látogatott Milan Richter,
neves szlovákiai költő, író, műfordító. A
zsinagóga és a kulturális központ meg-
tekintése után elbeszélgetett Pasternák
Antal elnökkel és két kötetével: a Bozia
ulicka című holokauszt témájú antoló-
giával és a Vo mne zbúrany chrám slo-
vák, angol és német nyelvű verseket tar-
talmazó kötetével ajándékozta meg kö-
zösségünket. ■

Támogatóink / naši sponzori:

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

Kirándulás Komáromba a zsidó vallás és kultúra megismerése céljából

Egy szerda reggel a 7-8-9. osztály felszállt az autóbuszra, és elindultunk Komáromba, hogy megismerkedjünk egy számunkra „idegen” vallással, a zsidó vallással.

Mihelyt beléptünk a Komáromi Zsidó Hitközség épületének ajtáján, a reggeli kómás fejeken azonnal széles mosoly terült el, mivel az egész épületben ínycsiklandozó sütiillat terjengett, mint később megtudtuk, a Menházban található cukrászműhely jóvoltából.

Miután végighaladtunk egy, a közösség életét és rendezvényeit megőrkítő, fényképekkel zsúfolt folyosón, beültünk a zsinagógába, és gyerekszemmel azonnal felmértük az „idegen” terepet. Észrevettük, hogy a terem közepén állvány áll, kiderült, hogy ez a Tóra-tekercek felolvasására szolgál. Mellette egy falba beépített kemence, mely a Komáromból és környékéről elhurcolt, holokausztban elhunyt zsidóknak állít em-

léket. A falakon pedig márványtáblákon olvashatók az egykori rabbik, valamint a Hitközség segítőinek nevei.

Ezután a Hitközség elnökétől meghallgattuk az épület történetét, melyről megtudtuk, hogy eredetileg menedékháznak épült, és ennek része az úgynevezett „kis zsinagóga”, ugyanis a nagy zsinagóga az épület mellett volt található, ahol ma konditerem üzemel. Feleségétől pedig bepillantást nyertünk a vallásba és kultúrába: megtudtuk, mi az a kóser, milyen a zsidó neveltetés, mik a szokásaik, sőt, még a hétköznapijaink is megismerkedhettünk.

Az előadás után egy kis „megvendéglést” is tartottak számunkra, ahol megkóstolhattuk azokat a finom süte-

ményeket, melyek illata megtöltötte a levegőt érkezésünkkor, és kaptunk egy apróságokkal teli ajándécsomagot is. A csomagban Komárom térképét találtunk, melyen jelölve vannak a zsidósághoz köthető emlékhelyek, képeslapok, hűtőmagnes, szórólapok és egy oktatókönyv tulajdonosai lettünk.

Látogatásunk zárásaként ellátogattunk a komáromi zsidó temetőbe, ahol újabb érdekességeket hallhattunk, többek között, a temetkezési szokásokról, hogy a sírokon virág és mécses helyett miért kövek vannak, vagy esetleg a vezetéknev-választás furcsaságairól.

Köszönjük szépen a tanulságos és érdekes előadást a Komáromi Zsidó Hitközségnek, Zsuzsa néninek és Antal bácsinak. ■

Simonics Réka,

naszvadi Alapiskola, 8. osztály

Lépésről lépésre- Scheiner Péter új filmje

Lépésről lépésre Komáromban a háború előtt 2743 zsidó élt, a Holokausztot 248-an élték túl. A hitközségnek ma 58 bejegyzett tagja van.

Ez a film az empátiáról és a közömbösségről szól, arról, milyen volt a komáromiak hozzáállása a veszteséghez. Hogy látja egy külföldön élő, ritkán hazalátogató komáromi az utolsó 20 év fejleményeit.

Két testvér, Paszternák Tamás és András, harmincas éveiket taposó, az ún. „harmadik generáció”-hoz tartozó fiatal emberek, középiskolás korukban kezdtek dolgozni annak érdekében, hogy felélénkítsék a zsidó életet Komáromban. A hitközségnél megtartották a ünnepeket, kulturális rendezvényeket szerveztek, kiadták a közösség újságját.

Ez a film főleg az ő erőfeszítéseikről szól, és azokról a zsidókról is mesél, akik elhagyták Komáromot, de évente a júniusban szervezett holokauszt-megemlékezés alkalmából visszatérnek a városba.

A film foglalkozik a komáromi zsidóság történetével is, hiszen jelenlétük a 13. századtól bizonyított. A helyiekkel – zsidókkal és nem zsidókkal – folytatott beszélgetések rámutatnak a mai napig aktuális antiszemitizmusra.

Az utóbbi húsz évben pozitív változásoknak lehetünk tanúi: támogatók segítségével sikerült felújítani a Menház épületét. Az adományok egy része Svájcból jött, a Komáromból kivándorolt emberektől és barátaitól.

A „Lépésről lépésre” követi a túlélők és utódaik kapcsolatát a város lakóival. A zsidó hitközséget elfogadják, ám a zsidó élettel kapcsolatban még sok kérdés marad nyitva: meddig kell még „lépésről lépésre” továbbmenni, hány lépésre van még szükség, és ki által?

A film témái:

- hol kezdődik az antiszemitizmus,
- lehetséges-e felvállalni a zsidóságot,
- hazafias érzelmek Szlovákia és Magyarország felé,
- hozzáállás Izraelhez.

Bemutató: Szombat, 2018. június 9-én, este 6-kor a Tát-ra moziban, vasárnap, 2018. június 10-én, 13-kor a Menházban. A rendezvényt a svájci nagykövetség támogatja. ■

Koncerttel ünnepeltük a Komáromi Napokat

Hosszú ideje hagyomány, hogy a Komáromi Zsidó Hitközség évről-évre bekapcsolódik városunk legnagyobb ünnepébe és fesztiváljába, a Komáromi Napok rendezvénysorozatába. Május 1-én Bíró Eszter koncertjére invitáltuk a két Komárom lakosait és a programokkal teli napokra ideérkező turistákat. Az érdeklődők megtöltötték a Menház kistemplomának padosrait, Paszternák Tamás koordinátor köszöntése után az énekesnő és zenekara zsidó dallamokkal varázsolta el a közönséget. Az életet és a 70 éves Izrael is ünnepeltük. A koncertre érkezők megtekinthették az épület 120. születésnapjára és a Mikvéről készült mobil kiállítást, kiadványaink is szabadon hozzáférhetőek voltak minden érdeklődő számára. Találkozzunk jövőre is a Komáromi Napok alatt! ■

Viszontlátogatás a haifai MADATECH-ből

Tudománykommunikációs vezetőnk tavaly térképezte fel a szentföldi tudományos központokat. Elsőként a haifai MADATECH-et, Izrael nemzeti tudományos, technológiai és úrmúzeumát látogatta meg, ahol Yona Klein, a nemzetközi kapcsolatok és projektek magyar származású vezetője kalauzolta.

Yona a napokban Magyarországra érkezett, hogy elkísérje fiát, Tal M. Kleint Portál című sci-fi könyvének bemutatójára, a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválra.

Az oktatási szakembert és családját Mizda Katalin ügyvezetőnk és Paszternák András tudománykommunikációs vezetőnk fogadta a Csodák Palotájá-

ban. Az alsó szinten lévő tematikus egységeink felfedezése után a szabadulósobákat és a fenti tárlatokat jártuk be, a Richter Gedeon laborban a különböző korosztályoknak szóló programokról hangzott el tájékoztatás. Papp Zsolt tudományos oktatásszervezési vezetőnk az Öveges terem kísérlet-bemutatóinak széles kínálatáról beszélt látogatóink-

nak. A délután folyamán megtekintettük A fagy birodalma science showt Balta Zsuzsanna előadásában. Élményvetéseink kipróbálása mellett jutott idő háttér infrastruktúránk megismertetésére, a találkozó során hallottunk a haifai újdonságokról is.

A közel három és fél órás szakmai látogatást az együttműködés folytatásának reményében zártuk. ■

Forrás:

csofamedia.blogspot.hu

Lag Baomer Dunaszerdahelyen

ASzlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége május 6-án Dunaszerdahelyen központi Lag Ba Omer ünnepet szervezett a régió közösségei számára. Kornfeld Tibor elnök üdvözlő szavai után Michael Kapustin rabbi szólt az egybegyűltekhez. Ezután került sor a bőséges megvendéglésre. A vendéglátók élő zenével is hozzájárultak a jó hangulathoz. A szép számmal megjelentek, köztük húszan Komáromból, nagyon jól érezték magukat. Köszönjük, hogy ott lehettünk! ■

Fun Run Pozsonyban

Pozsonyban az idén első alkalommal rendez meg a Maccabi a Fun Run közösségi futóversenyt **június 24-én, vasárnap**. Részleteket lapunk szlovák részében olvashatnak. Várjuk azok jelentkezését, akik a komáromi közösséget szívesen képviselnék. Részvételi díjukat hitközségünk átvállalja! ■

(www.maccabifunrun.org/bratislava)

Megemlékezés Nagymegyeren

Nagymegyeren idén is megrendezik a hagyományos megemlékezést, melyre **2018. június 10-én, vasárnap 17:30-kor** kerül sor a Holokauszt emléktáblánál.

Ünnepi beszédet mond: dr. Verő Tamás főrabbi, Közreműködik: Biczó Tamás főkántor. ■

Emléknapp Pereden

Egy évvel ezelőtt avatták fel a vészorszak áldozatainak emlékművét Pereden. Az idén ismét lesz megemlékezés a községben, melyre **június 11-én, hétfőn 17:00 órai** kezdettel kerül sor. ■

Zsidó élet Miskolcon

Beszélgetés Szlukovinyi Péterrel

Miskolcon születtem 1977-ben. Szüleim munkája miatt sokat költöztünk, Maktunk Aggteleken, Szolnokon, Budapesten, majd az egyetemi felvételinél kellett újra döntenem, hogy Szeged vagy Miskolc legyen új lakhelyem. Miskolcot választottam. 1996-ban kezdtem a Miskolci Bölcsész Egyesületben a héber nyelv és judaisztika szakot, mellette a miskolci egyetemen filozófia tanári szakra jártam.

A legtöbb tankör társamat, így engem is vonzott a külföldi tanulás és munka, kétszer egy évet töltöttem Amerikában, először egy brooklyni szatmári majd egy tulsai chabad jesivában. 2000-tól voltam a miskolci közösség titkára és előimádkozója. Nagy megtiszteltetés és öröm ért, hogy éveken keresztül azok mellett az öregek mellett imádkozhattam, akik még híres héderekbe és jesivákba jártak Munkácson, Mádon, Büdszentmihályon. Az egyetem elvégzése után saját vállalkozást indítottam, borokkal, pálinkákkal kezdtem el kereskedni itthon és külföldön egyaránt. Az üzlet mellett mindig is szerettem volna tovább tanulni, ezért beiratkoztam a budapesti rabbiképző rabbi helyettes és kántor szakára. Két év elteltével kellett szembenéznem azzal, hogy család és munka mellett, valamint 180 km távolságból nem tudom tovább folytatni. Hálásan gondolok tanáraimra, akikkel a mai napig kapcsolatban vagyok, irányt mutattak a nehezebb időszakokban is és megértették velem, hogy közösség nélkül nem lehet zsidóként élni. A hitközségen ismertem meg feleségemet, akivel nagy szeretetben élünk és neveljük 10 éves lányunkat, Rebekát.

Nemrég a Miskolci Zsidó Hitközség elnökévé választották. Melyek voltak a közösség történetének legfőbb állomásai?

A miskolci hitközség közel háromszáz éves múltra tekint vissza. A galíciából és felvidékről érkező kereskedők telepedtek le Miskolcon, ahol hamar temetőt, mikvét és imaházakat hoztak létre. A gyorsan gyarapodó közösség bevonzotta a híveket a környező kisebb településekről is. Igazán színes és a város életét nagyban meghatározó zsidóság fejlődött ki. Mint minden nagyobb közösségnek, a miskolcinak is voltak belső ellentétei, amik főleg a vallási hagyományokban illetve a társadalmi különbségekben gyökereztek. Az ortodox és szefárd közösségek a kezdetektől a holokausztig óriási sikereket értek el. Rengeteg egyelet, iskola,

kórház, kereskedelmi kör és szervezet fémjelezte a zsidóság jelenlétét a városban. A lakosság 22,5%-a volt zsidó vallású a II. világháború előtt. A pusztítás, mint a legtöbb vidéki hitközségen, Miskolcon is egyet jelentett a teljes megsemmisüléssel. Az újrakezdés nehéz éve után először '56, majd '67 is a zsidó lélekszám csökkenéséhez vezetett. Ma már egy újabb reneszánsz

köszöntött ránk, a vegyes házasságokban születettek zsidó vallási dominanciája és hitközségünk nyitottabbá válása által újra vonzóvá tette a zsinagógát, hogy a miskolci zsidók otthonra, vallási életük megéléséhez alkalmas közösségre találhassanak.

Milyen programokat szerveztek az elmúlt időszakban?

Mindig nagy hangsúlyt fektettünk ünnepeink megtartására és azokat a város lakosságával való megismertetésére, elfogadására. Vallási programjaink mellett kulturális eseményeken is részt veszünk és szervezzük azokat, rendszeres tanulás, nőegyleti alkalmak és koncertek színesítik vallási életünket. Markovics Zsolt főrabbi személye és habitusa lehetővé teszi és megkönnyíti azoknak az előítéleteknek és falaknak a felszámolását, amelyek vallási közösségünk ellenében állnak.

Milyen céljaik, terveik vannak a közeli és a távolabbi jövőben?

Mindenek előtt stabilan szeretnénk biztosítani az ima alkalmakat, heti 5-6 napon a reggel – esti minjent. A sabbati tanulás mellett hétköznapi héber nyelvoktatást és nyilvános, rendszeres kulturális előadásokat szervezünk.

Szót kell ejtenünk a zsinagóga kiszolgáló épületeinek felújításáról, a mikve, konyha, ebédlő, múzeum és zárán-dokszállás kialakításáról is. Terveink között szerepel egy kosher borospince kialakítása is, amely a hegyalja közelsége miatt napi érdeklődésre számíthat. A nemrég megjelent temető rekonstrukciós programban is szeretnénk részt venni, mivel ott olyan temetőnk is van, amelyre nagyon ráférne az állandó gondozás.

Mit tudhatunk a miskolci zsinagóga felújításáról?

Legelső levelünket 2002-ben írtuk az akkori kormányhoz, segítséget kérve zsinagógánk felújításához. Mindig kaptunk ígéretet, ám a konkrét segítség pénzügyi források hiányában elmaradt. Tavaly sikerült elkezdni az első lépéseket a felújítás rögös útján, amely a zsinagóga vízvezetéséről és beton alapjának megerősítéséről szól. A további belső szerkezeti és restaurátori etapokra nem tudunk biztos időpontot mondani. Mindent meg fogunk tenni, hogy zsinagógánk mielőbb régi fényében pompázhasson, nemcsak a zsidók, hanem a miskolci polgárok örömeire is.

Milyen a kapcsolatuk a régió többi hitközségével?

A vidéki zsidóságban talán a történelem formált olyan összetartást a hasonló történelmi és politikai folyamatok által, amelyeknek hatásait most érezhetjük. Közösségeink hasonló problémákkal küzdenek, így a debreceni, nyíregyházi valamint a gyöngyösi és a szegedi kile is a közösen gondolkodás híve. Kapcsolatunk ezáltal elég szoros, rendszeresen látogatjuk egymás közösségeit, örülve egymás sikereinek és tanulva egymás hibáiból.

Vannak-e határon átnyúló kapcsolataik a szlovákiai és az ukrainai hitközségekkel?

A kassai hitközséggel kimondottan jó a kapcsolatunk, nemcsak a közelsége miatt, hanem mert több hitközségi tagunknak is vannak felvidéki gyökerei. Munkácsról inkább csak levélben értesülünk az eseményekről, az erdélyi részről viszont, főleg Máramarossziget és Nagyvárad tekintetében meglehetősen sokszor és sokat tudunk, köszönhetően az átutazó vallási turistáknak, akiknek Északkelet-Magyarország még mindig a politikai határoktól mentes, csodarabbik által elhíresült zárándok útvonal. ■

FELHÍVÁS!

A HOLOKAUSZT GYERMEKÁLDOZATAI

1944 júniusában a magyar hatóságok két vonattal 5463 komáromi és a környékbeli településeken élő zsidó állampolgárt deportáltak. A férfiakat és a nőket, a gyermekeket és az idős embereket egyaránt marhavagonokba zsúfolták. A szerelvények Auschwitz-Birkenau felé indultak. 1945-ig alig több mint ötszázan tértek vissza közülük.

Az áldozatok között különösen sok volt a gyermek. A csecsemőket és a kisebbeket Auschwitz-Birkenauban ölték meg. A kiskamaszok és a tinédzserek jelentős részét a birkenauai szelekció során munkaképesnek találták. Őket más koncentrációs és munkatáborokba szállították rab-szolgamunkára, melynek során sokan behaltak az éhségbe, a betegségekbe és a brutális bánásmódba.

Az elmúlt években próbáltunk tenni azért, hogy megőrökítsük az áldozatok emlékét. Munkánk során nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy összegyűjtsük a meggyilkoltak nevét. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy ennyi év után tisztázzuk a legvédtelenebbek, a Komáromból deportált gyermekek sorsát. Hiszen rokonaikat, családjukat, szüleiket, nagyszüleiket legtöbbször megölték, így sokszor nem maradt senki, aki gondoskodhatott volna emlékükhöz megőrzéséről, sorsuk megőrkítéséről. Ne engedjük, hogy elfelejtsék őket!

Ennek érdekében fordulunk most Önökhöz!

2018-ban az Európai Unió támogatásával, a budapesti Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, az amszterdami Anne Frank Ház és a londoni Wiener Library közreműködésével emlékprogramot indítottunk. Gyűjtjük össze együtt a komáromi és a környező, több mint hatvan településről elhurcolt, megölt gyermekek nevét! Kérjük, hogy mondja el nekünk, amit tud! Ossa meg velünk egykori rokonai, ismerősei, iskolatársai, szomszédai, barátai sorsát!

Hogyan segíthet? Többféle módon is várjuk közreműködését:

1. Tölts le honlapunkról www.menhaz.sk a gyermekáldozatok kérdőívét, adja meg a birtokában lévő információkat, mellékelje az esetlegesen birtokában lévő dokumentumokat, fényképeket és küldje el nekünk az kile@menhaz.sk email címre!

2. Nyomtassa ki honlapunkról a gyermekáldozatok kérdőívét, tölts ki és a dokumentumokkal, fényképekkel együtt küldje el nekünk postán a ZNO Komárno, Eötvös utca 15. címre!

3. Jöjjön el június 10-én 10:30-tól a zsidó temetőben és a Menházban tartott megemlékezésünkre és rendezvényünkre! Hozza el az Önnél lévő dokumentumokat, fényképeket, találkozzon személyesen munkatársainkkal és mondja el nekik, amit tud!

Várjuk tehát azok jelentkezését, akik bármit tudnak az 1944-ben Komáromból deportált, a következő falvakból, városokból származó, a holokauszt során megölt gyermekekről:

Ács, Alsógalla, Apácaszakállas, Ászár, Bagota, Baj, Bajcs,

Bana, Bánhida, Bokod, Bogyá, Csallóközarányos, Császár, Csépi, Csicsó, Dad, Dunaalmás, Dunaradvány, Ekecs, Ekel, Ete, Felsőgalla, Gellér, Gúta, Gyermely, Hetény, Héreg, Imely, Izsa, Izsap, Keszegfalva, Kisbér, Kisigmánd, Kocs, Komárom, Komáromfűss, Komáromszentpéter, Kömlőd, Környe, Lakszakállas, Madar, Marcalkeszi, Martos, Megyerics, Mocsá, Nagyigmánd, Nagykeszi, Nagymegyer, Naszály, Naszvad, Nemesócsa, Neszmély, Oroszlány, Órszűzfalu, Perbete, Szák, Szend, Szomód, Szomor, Szöny, Tany, Tarján, Tárkány Tata, Tatabánya, Újgyalla, Vértesszöllős, Vértessomló.

Kérjük, hogy segítsék munkánkat! Támogatásukat előre is szívből köszönjük!

GYERMEKÁLDOZATOK – KÉRDŐÍV

Az adatlap célja, hogy összegyűjtsük és megőrökítsük a holokauszt 18. életévüket be nem töltött, komáromi és környékbeli gyermekáldozatainak nevét és sorsát. Egyaránt szolgál csecsemők, óvodás- vagy iskoláskorú, középiskolás, tinédzser korú áldozatok sorsának tisztázására.

Kérjük, hogy minden Ön által ismert gyermekáldozatról külön adatlapot töltsön ki! A bejelentőre vonatkozó adatokat bizalmasan kezeljük.

A GYERMEKÁLDOZAT ADATAI

A gyermekáldozat vezetékneve és neve:

A gyermekáldozat egyéb neve (pl. leánykori, eredeti neve stb.):

A gyermekáldozat neme (lány/fiú)

Születési ideje (év, hónap, nap):

Halálozáskor feltételezhető életkora:

Születési helye (település neve):

Utolsó ismert lakhely/tartózkodási hely az elhurcolás előtt (település, utca, házszám):

Iskolája, végzettsége, esetleges munkája:

CSALÁDI ADATOK

Édesapja neve, kora és foglalkozása:

Édesanyja neve, kora és foglalkozása:

Testvérek neve és kora:

HOLOKAUSZTAL KAPCSOLATOS ADATOK

Melyik magyarországi gettóban/gyűjtőtáborban volt?

Honnan (település neve) deportáltak?

Deportálás időpontja: (év, hónap, nap):

Hova hurcolták (koncentrációs tábor/munkatábor/ egyéb tábor neve):

HALÁL/ELTŰNÉS KÖRÜLMÉNYEI

(pl. hol látták utoljára, halál feltételezhető hely, ideje, halál oka, információ forrása stb.):

A bejelentő személy teljes neve:

Postai címe:

Email:

Telefonszám (00-országkód-telefonszám):

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

72. fejezet

Ez a nap más mint a többi

(2012. április 18.)

Már megint késik a 61-es, óránként általában három jár, egy negyed körül, egy negyvenkor, egy ötvenöt körül. Kettő már biztos kimaradt! Időre megyek, 9:00-kor az atomi erőműközpontnál kell lennem, az nem lehet, hogy ne érjek oda.

Szóval ez a mai is úgy indult, mint az összes többi Ramat Gan-i hétköznap. A mérésre szánt mintákat már tegnap összekészítettem. Reggeltől délután háromig enyém a műszer. Az atomi léptékben hegyes tű végigpásztázza az elmúlt napokban módosított felületeket. Két operátori beavatkozás között van idő merengeni az ablaktalan szobában. Végigvenni, mit miért kutatok, mihez fogjak majd a következő időszakban. Pihenés gyanánt be-bevillan egy-egy kép a pészachi kalandok közül, amelyekről a kovásztalan történetek 3. részében még írnom kell.

Sms-em érkezik, az egyik kollégám gratulál odafentről a másodikról, de miért küld sms-t? Húsz perc múlva megszólal a telefon: Mikor járok az ülőszobánk felé? Majd háromkor, ha letelik a book-olt időm! – válaszolok határozottan. Az nem jó, most van rád szükség!

Na, jó felliftezem. Egyik kollégám ajándékot ránt elő, egy számológépet. A főnök a többiekkel együtt tortával pezsgőborral érkezik. Leülünk a tágas előtérben. Ez az első meglepetés "tudományos szülinapi partim".

Mit mondjak, nagyon jólesett, s abszolút nem számítottam rá!

Munkából hazafelé menet, betérnék a kedvenc étterembe, de már zárnak. Nemsokára beköszönt Yom

HaSoah, a Vészorkorszak áldozatainak emléknapja. Élő közvetítés a Yad Vashemből... utána egy dokumentumfilm megy a 2-es csatornán, Rákosrendező állomáson idézi egy túlélő az emlékeit. Miriam Neiger-Fleischmann sorai jutnak eszembe: "...Ezerszer megnézem a filmeket. Ezerszer meghallgatom a dalokat. Vég nélkül sírok..." (Miriam Neiger-Fleischmann: A Holocaust Emléknapja 1995, Száműzetés, Ister, Budapest, 2002)

(2012. április 19.)

Később indultam ma reggel dolgozni. Úgy időzítettem a munkába mentelt, hogy a tíz óraker felzúgó szirénák még az egyetemen kívül érjenek. Pont a buszon ültem, amikor percre pontosan felbőgtek az egész országban. A tömegközlekedési eszköz félrehúzódt, hasonlóan a többi járműhöz. Felálltak az utasok, a sofőr is kiszállt az üléséből. Odakint megdermedt a babakocsit toló anyuka, a nagy háti-zsákjával szolgálatba igyekvő katona. Dédszülőknek, rokonoknak, soha meg nem ismerhetett és meg nem születhetett családtagoknak szólt a 2 perc Yom HaSoah, a Vészorkorszak áldozatainak emléknapján.

(2012. április 23.)

Turbó üzemmódba kapcsolt hirtelen minden. Felpörögtek a feladatok odabent a laborban és a posztdoktori élmények terén is. Blogger legyen a billentyűzetén, aki lépést tud tartani mindezzel. Adós vagyok még a pészachi szünet utolsó napjaival, a szülinapi postai csomagom történetével. Nem írtam a HaLeumi Parkban tett látogatásról, a pici, Ramat Ganban eldugott "Az ember és az élővilág" múzeumról; kimaradt az ünnep zárónap-

ja és az azt követő ashkeloni Sabesz. Nem szóltam a kovásztalan napokat lezáró, a marokkói szomszédoknál megtartott édes-mézes-vajas palacsintás mimúnáról, mindezek nélkül nem lehet teljes a Posztdok Napló.

Ha a hétköznapokon átugrom, akkor is itt van a péntek éjszakai caesareai és tel-avivi kirándulás, Dáviddal (egykori szarvasi chanichommal /táborozó/) és barátnőjével. Ja, és rohamléptekben közeledik az év legszomorúbb helyi ünnepe, Yom Hazikaron, az elesett izraeli katonák és a terror áldozatainak emléknapja. 126 új név került fel egy év alatt a listára, „békeidőben”.

A szomorú perceket az év legvidámabb napja követi majd, a Yom Haatzmaut (Függetlenség napja). Az ország 64. születésnapjára már minden kék-fehérbe öltözött. Zászlók lengenek az erkélyeken, az üzletekben, az egyetemen, az autókon.

Szóval igyekszem lépést tartani, csak itt vannak a szarvasi háttéranyagok és a Kémiai Panoráma határideje is.

(2012. április 25.)

A bankból jövet betérek a Coffee Time büfébe. A hideg ebéd beszerzése után letelepedem az adminisztrációs épület melletti, római időköt idéző parkban. A kampusz gyönyörű, virágok, kék-fehér és egyetemi zászlók; pihenő, ebédelő, tanuló diákok. Régen jártam erre. Ott munkálkodom egész nap a kilencemeletes, légkondival hűtött nanopalotában, s még arra se jut időm, hogy kidugjam az orromat az egyetem épületeit övező zöldterületek valamelyikébe.

Most eljött a Bar-Ilan-i percek igazi átélése. Tüzesen süt le a "nyáriás" nap sugára az ég tetejéről a posztdok kobakjára. Szép lassan kicsomagolom a háromszög szendvicset. Tonhal, saláta, uborka, paradicsom. A kenyér minden harapásnál az ízek különleges kavalkádját nyújtja, Izrael ízeit.

Mindjárt itt van Yom Haatzmaut, a Függetlenségi Nap. Legtöbbször mindig ilyenkor jöttem a Szentföldre, ekkor minden blue & white, mint anno gyerekként odahaza a szarvasi kupolában.

Izrael és én, mi így ketten, itt a Haifára vezető négyes út mellett. Az elmúlt évek során az "Izrael-képem" sokat változott, pláne így az utóbbi 11 hónappal a hátam mögött. ■

Folytatjuk

Löwinger Manci szakácskönyvéből

Közeledik a nyár

Valójában már itt a nyár. Rövid és száraz volt a tél, kevés eső esett, sajnos a Kineret tóban, amelyet a Galileai Tengernek is neveznek, a víz szintje nagyon alacsony. A Kineret tó régebben az ország fő víz forrása volt, de mióta a tenger vizét sótalanítják a Kineretből nem szivattyúznak vizet.

Gimnazista voltam, mikor egy iskolai kiránduláson először láttam a Kineretet. Nagyon megdöbbentet a látvány, gyönyörű kék tó hullámok, nélkül nyugodtan mozog a víz kis hullámokat csap a partra körülötte a Golán, az ellenkező parton Tiberias város. Mikor az első bevándorlók érkeztek a huszadik század elején a Kineret partjához sokan csalódtak voltak, mert megszokták az otthagyt országok nagy tavait, széles folyóit. De voltak, akik rögtön beleszerettek ebbe a különleges látványba és elhatározták, hogy e tó mellett akarják felépíteni az életüket.

Az egyik leghíresebb költő, aki a Kineretről írt verseket az Ráchel Bluwstein volt, letelepedett a Kineret partján levő Kineret névű kibucban, és 1913-ban elutazott Toulousba földművelést tanulni. Az első világháború miatt nem tudott visszajönni csak 1919-ben a Déganja kibucba. Mivel tuberkulózisban szenvedett ott kellett hagynia kibucba. Legszébb verseit a Kineretről írta és a végrendeletében azt kérte, hogy a Kineret parti temetőbe temessék el. Az iskolai kiránduláson ellátogattunk Ráchel sírjához,

minden tanuló kapott pár lapot Ráchel verseivel. Ott értettük meg valójában, hogy miért szerette annyira ezt a gyönyörű helyet, voltak olyanok közöttünk, akik elhatározták, hogy felnőtt korukban letelepednek a Kineret partján levő településen.

A sátor felállítása után vacsorát készítettünk, majd csoportokba ültünk és énekeltünk a Ráchel és más költők dalaiból, úgy éreztük magunkat, mint ha mi is a század eleji Cionista bevándorlok lettünk volna, akik ott hagyták szüleik házat és idejöttek megvalósítani a álmaikat.

Azóta már párszor ellátogattam a Kineret parti, kibucokba és Tiberias városába, de semmi se hasonlít ahhoz a gimnáziumi kiránduláshoz, amikor először láttam azt a gyönyörű országrészt. Most már közelednek meleg napok, a Kineret tó nagyon kedvelt kirándulóhely. Tiberias városába sok étterem halakat kínál a vendégek nagyon szeretetik ezeket. Sajnos az éghajlat változása és a globális felmelegedés miatt a Kineret is megváltozott. A part szélesebb lett, mert a víz magassága lecsökkent és ennek a következménye a haltenyésztésre is hat.

Már kevesebb fognak, a pesszimisták szerint a következő években a helyzet nem lesz jobb.

A Jordán folyó az egyik fő vízforrása a Kineretnek de az is sekélyebb lett. Az egyik ajánlat az, hogy a Földközi-tengeri sótalanított vizet csatornátokon át a Kineretbe vezetni. De ez még csak terv és nem lehet tudni, hogy mikor valósul meg.

Mai napig is híresek a Kineret melletti datolyaültetvények, az ottani datolyák nagyon ízletesek. Gondolom, hogy mindenki tudja, hogy mennyire egészséges a datolya, és ajánlatos édesség helyett ezt enni. Egész évben lehet kapni. Létezik datolya méz is, ezzel lehet ízesíteni süteményeket és italokat. A datolya mellett a Kineret partján sok banán ülteményt is lehet találni.

Egy könnyű **datolya és banán fagyalt** receptet küldök.

Hozzávalók: 2-3 érett banán lefagyasztva, 1 pohár tej, szója vagy mandulatej, aki nem akar tejes fagyaltot, 1 pohár kimagozott apróra vágott datolya, 1 kávéskanál vanília kivonat, és a díszítéshez mandula forgács, apróra vágott dió vagy pisztácia.

Elkészítése: a banánt, tejet, datolyát és a vaníliát turmixgéppel keverjük. Ha sűrű, több folyadékot adunk hozzá. Tálba kis tálkákba öntjük, és pár órát fagyasztjuk. ■

Dr. Orna Mondschein

Judafest, az ingyenes utcafesztivál

Idén is visszatér az elmúlt évek legnépszerűbb magyarországi városi fesztiválja, a Judafest: június 10-én a Bálint Ház szervezésében a megszokott módon változik át látványos forgataggá a Kazinczy utca egy teljes napra, emellett már a megelőző napokban is számos programon keresztül pillanthatunk be napjaink zsidó kultúrájába a belvárosi bulinegyedben.

Június 7-én, csütörtökön este szabadtéri filmvetítéssel indul a fesztivál programja, majd pénteken délután és este a Hősök zsinagógájában és a Dohány utcai zsinagógában egy mindenki számára nyitott istentisztelet zajlik majd. Szombat délután és este az erzsébetvárosi zsidónegyed csodáit felderítő vezetett sétákon vehetnek részt az érdeklődők, majd vasárnap, ahogy a Judafest fesztiválok al-

kalmával mindig, egy napra benépesül a különleges hangulatú Kazinczy utca: két színpadon egész nap ingyenes programok és egész napos vásár várja a látogatókat.

Idén a fesztivál díszvendége a magyar ajkú zsidóság lesz, így képviselteti magát többek között Debrecen, Pécs, Szeged, Kecskemét, Pápa (település), Kőszeg város, Szombathely, Sopron, határon túlról Komárom (Magyarország), Szabadka és Tel-Aviv is. A Judafest szervezői a vallási sokszínűséget, a demokráciát és az egymásra odafigyelést támogatják a rendezvénnyel.

Az utcafesztivál helyszíne a már jól ismert VII. kerület Kazinczy utca Király és Wesselényi utca közötti szakasza. Az egykori Kereszt utca, ahol kóser húsüzemek, kóser éttermek, rézüzemek, kártyafestő műhelyek és kávéházak sorakoztak, egy napra szinte teljes hosszában szabadtéri színpadoknak, és a zsidó kultúrához kapcsolható, színesebbnél színesebb programoknak ad majd helyet.

✎

DETSKÉ OBETE HOLOKAUSTU – VÝZVA

V júni 1944 deportovali maďarské úrady dvomi vlakovými súpravami z Komárna a okolia 5463 príslušníkov židovskej náboženskej obce. Mužov, ženy, deti i starých ľudí natlačili do dobytých vagónov. Vlaky smerovali do koncentračného tábora Osvienčim-Brzezinka (Auschwitz-Birkenau). Do roku 1945 sa z nich vrátilo len o málo viac ako pästo osôb.

Medzi obeťami bolo mimoriadne veľa detí. Bábätká a menšie deti zabili v Osvienčime-Brzezinke. Tínedžerov a –nástročných vybrali počas selekcie ako práceschopných. Previezli ich do iných koncentračných a pracovných táborov na otrockú prácu, počas ktorej mnohí zomreli hladom, na choroby a v dôsledku brutálneho zaobchádzania.

Počas uplynulých rokov sme sa snažili konať v záujme toho, aby sme zachovali pamiatku týchto obetí. V našej práci kladieme dôraz na to, aby sme zozbierali mená zavraždených. Považujeme za veľmi dôležité, aby sme po toľkých rokoch ozrejmili osud tých najbezbrannejších obetí, detí deportovaných z Komárna. Veď ich príbuzných, rodinu, rodičov, starých rodičov vo väčšine prípadov zabili, často teda nezostal nikto, kto by sa postaral o zachovanie ich pamiatky, ich životného príbehu. Nedo-voľme, aby sa na ne zabudlo!

Práve preto sa obraciame na Vás!

V roku 2018 sme s finančnou podporou Európskej únie a za spoluúčasti Maďarského židovského múzea a archívu v Budapešti, Domu Anne Frankovej v Amsterdame a Wiener Library v Londýne spustili pamätný program. Zozbierajme spoločne mená zabitých detí z Komárna a okolia, od- vlečených z viac ako šesťdesiatich obcí! Prosíme Vás, aby ste nám porozprávali všetko, čo viete! Podelte sa s nami o životné príbehy Vašich niekdajších príbuzných, známych, spolužia- kov, susedov, priateľov!

Ako nám môžete pomôcť? Môžete tak urobiť hneď niekoľkými spôsobmi:

1. Stiahnite si z našej stránky www.menhaz.sk dotazník detských obetí, zadajte informácie, o ktorých máte vedomosť, priložte prípadné dokumenty/doklady a fotografie, ktoré máte k dispozícii a zašlite ich na našu e-mailovú adresu kile@menhaz.sk!
2. Vytlačte si z našej stránky dotazník detských obetí, vyplňte ho a spolu s dokladmi a fotografiami zašlite poštou na našu adresu: ŽNO Komárno, Eötvösova 15.
3. Prídte na našu spomienkovú slávnosť dňa 10. júna o 10.30 hodine na židovský cintorín a do budovy Útulku! Prineste so sebou dokumenty/doklady a fotografie, stretnite sa osobne s našimi kolegami a porozprávajte im všetko, čo viete!

Čakáme teda na ohlas každého z Vás, kto má akékoľvek informácie o deťoch pochádzajúcich z nižšie uvedených obcí, ktoré boli v roku 1944 deportované z Komárna a zabitých počas holokaustu:

Ács, Alsógalla, Opatovský Sokolec, Ászár, Bohatá, Baj, Bajč, Ba-

na, Bánhida, Bokod, Bodza, Zlatná na Ostrove, Császár, Csé, Čičov, Dad, Dunaalmás, Radvaň nad Dunajom, Okoč, Okoličná na Ostrove, Ete, Felsőgalla, Holiare, Kolárovo, Gyermely, Chotín, Héreg, Imeľ, Iza, Izsap, Kameničná, Kisbér, Kisigmánd, Kocs, Komárno, Trávník, Svätý Peter, Kömlőd, Környe, Sokolce, Modrany, Marcelová, Martovce, Čalovec, Mocsá, Nagyigmánd, Velké Kosi- hy, Velký Meder, Naszály, Nesvady, Zemianska Olča, Neszmély, Oroszlány, Nová Stráž, Pribeta, Szák, Szend, Szomód, Szomor, Sző- ny, Tőň, Tarján, Tárkány, Tata, Tatabánya, Dulovce, Vértesszőllős, Vértessomló.

Prosíme, pomôžte nám v našej práci! Za Vašu podporu vopred zo srdca ďakujeme!

Cieľom dotazníka je zostaviť zoznam detských obetí holokaustu, detí mladších ako 18 rokov z Komárna a okolia, a tak zachovať ich pamiatku. Odkryť osud batoliat, detí v predškolskom veku, školákov, stredoškolačkov, tínedžerov, ktorí padli za obeť holokaustu.

Prosíme Vás, aby ste o každej obeť v detskom veku, o ktorej viete, vyplnili osobitný dotazník! S údajmi oznamovate- ľa nakladáme diskretné.

ÚDAJE DETSKEJ OBETE

Meno a priezvisko detskej obete:

Ďalšie meno detskej obete (napr. rodné priezvisko, prie- zvisko za slobodna atď.):

Pohlavie detskej obete (dievča/chlapec)

Dátum narodenia (rok, mesiac, deň): Predpoklada- ný vek v čase smrti:

Miesto narodenia (názov obce):

Posledné známe bydlisko/prechodné bydlisko pred od- vlečením (obec, ulica, číslo domu):

Škola, vzdelanie, poprípade zamestnanie:

RODINNÉ ÚDAJE

Meno, vek a zamestnanie otca:

Meno, vek a zamestnanie matky:

Mená a vek súrodencov:

ÚDAJE O HOLOKAUSTE

V ktorom maďarskom gete/zbernom tábore bolo?

Odkiaľ (názov obce) bolo deportované?

Dátum deportácie: (rok, mesiac, deň):

Kam ho odvliekli (názov koncentračného tábora/pracovného tábora/iného tábora):

OKOLNOSTI SMRTI/ZMIZNUTIA

(napr. kde bolo videné naposledy, predpokladané mies- to a dátum smrti, príčina smrti, zdroj informácií, atď.):

Meno a priezvisko oznamujúcej osoby:

Korešpondenčná adresa:

E-mail:

Telefónne číslo (00-kód štátu-telefónne číslo):

-x-

Náš výlet v Poľsku

Naša škola v tomto roku bola zapojená na Pochod života, ktorá oslavuje 30-ročné jubileum. Tento pochod ponúkol možnosť tretiakom nášho Gymnázia Hansa Selyeho, aby bližšie spoznali Poľsko, jeho hlavné mesto a jeden z najväčších cintorínov na svete, konkrétne Auschwitz a Birkenau.

Na cestu sme sa vybrali skoro ráno s našimi tromi učiteľmi. Pani profesorky Zsuzsanna Králik a Irén Deák spolu s pánom riaditeľom Imre Andruskó boli s nami v dobrom aj v zlom. Na dlhej ceste k cieľu sme ani netušili, že budeme obohatení šokujúcimi zážitkami.

Naším prvým cieľom sa stala Budapešť. Tam sme dostali zošit, v ktorom sme boli o všetkom informovaní a kam sme mohli zapísať k nášmu srdcu najbližšie spomienky. Naším druhým cieľom bol Krakov, mesto vedľa rieky Vistula, kde sme si pozreli najznámejšie židovské pamiatky.

Na večer sme boli všetci veľmi vyčerpaní, no napriek tomu sme sa spokojne navečerali.

Na druhý deň ráno o ôsmej sme navštívili jedno z najhorších miest, koncentračný tábor Auschwitz. Už pri príchode sme cítili hroznú a strašidelnú atmosféru, ktorá tam prevláda už viac ako 70 rokov, aj tam navždy zostane.

Niet sa čomu diviť, v barakoch, medzi ktorými sme sa prechádzali, zomieralo viac tisíce ľudí.

Najprv sme uvideli bránu s nápisom: „Arbeit machts frei.“

Prejsť tými budovami a nahliadnuť do každodenného života väzňov bol pre nás nepríjemný zážitok. Videli sme izbu s preplnenými drevenými poschodovými posteľami, fotky deportovaných väzňov a strach v ich očiach. V jednej budove boli vystavené tony odstrihaných vlasov väzňov, od pletených vrkočov malých dievčat až po šedivé kadere. V druhej nahromadenej kôpke boli hrebene, okuliare a kuchynské potreby. Situácia bola podobná aj v jednej z ostatných budov, kde boli topánky od steny po stenu. Medzi nimi sme videli mnoho malých detských topánok. Boli sme otratení, keď sme sa zamysleli, že práve v týchto topánkach nútili väzňov pracovať do smrti. Videli sme väznice, kde

kruto trestali väzňov, ďalej plynové komory, kam ich brali sprchovať, lenže zo sprchy voda nikdy netiekla. Prezreli sme aj koncentračný tábor Birkenau, ktorý bol oveľa väčší. Tu stoja už len drevené budovy, kde kedysi viackrát napchali ľudí, boli tam neľudské podmienky. Večer sme mali voľné hodiny v Krakove, avšak tie strašné veci, ktoré sme videli zanechali na našej nálade stopy. Tretí deň sme dorazili v celkom inej nálade do tábora, pretože sme oslavovali „Život“. Po spomienkovej slávnosti pred maďarskou budovou sa začal 30. pochod života, kde viac než 50 národov spolu spravilo trojkilometrovú vzdialenosť od Auschwitzu po Birkenau. Na druhý deň sme vyrazili do Krakova. Naš program ukončila spomienková slávnosť v Budapešti na Dunajskom nábřeží, kde sme aj vystupovali.

Môžem skonštatovať v mene každého žiaka, že počas výletu sme mali srdcovú zážitky, o to viac sme sa však naučili a obohatili sme sa peknými spomienkami. ■

*Tamara Bruszi, Mónika Horváth,
Gymnázium J. Selyeho, Komárno*

Komárňanské dni sme oslávili koncertom

Už dlhé roky sa Židovská náboženská obec v Komárne zapája do najväčšej slávnosti mesta, do okruhu podujatí festivalu Komárňanských dní. Dňa 1. mája sme obyvateľov Komárna, Komáromu a turistov prichádzajúcich do mesta pozývali na koncert Eszter Bíró. Poslucháči zaplnili lavice synagógy a po úvodných slovách koordinátora Tamása Pászternáka speváčka a jej kapela očarili publikum židovskými skladbami. Oslavovali sme život a 70-ročný štát Izrael. Návštevníci koncertu si pozreli mobilnú výstavu pri príležitosti 120. výročia budovy Útulku a o rituálnych kúpeľoch, mikve, prelistovali si naše publikácie. Stretíme sa aj na budúci rok počas Komárňanských dní! ■

PA

Lag Baomer v Dunajskej Strede

Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike zorganizoval dňa 6. mája v Dunajskej Strede ústrednú slávnosť Lag Ba Omer pre komunity regiónu. Po úvodných slovách predsedu Tibora Kornfelda sa prítomným prihovoril rabín Michael Kapustin. Potom nasledovalo bohaté pohostenie. Hostitelia sa postarali aj o živú hudbu. Návštevníci podujatia, medzi nimi dvadsať z Komárna, sa cítili skvele. Ďakujeme, že sme sa na podujatí mohli zúčastniť! ■

Spomienková slávnosť vo Veľkom Mederi

Vo Veľkom Mederi aj v tomto roku usporiadajú tradičnú spomienkovú slávnosť, ktorá sa uskutoční **v nedeľu 10. júna 2018 o 17.30 hodine** pri pamätnej tabuli holokaustu. Slávnostný príhovor prednesie hlavný rabín dr. Tamás Verő, modlitby zaspieva hlavný kantor Tamás Biczó. ■

Fun Run v Bratislave

Organizácia Maccabi po prvýkrát zorganizuje beh Fun Run v Bratislave. Športové podujatie sa bude konať **v nedeľu 24. júna**. Podrobnejšie si o tejto akcii môžete prečítať v slovenskej časti našich novín. Čakáme na prihlásenie sa účastníkov, ktorí by chceli reprezentovať komárňanskú komunitu. Registračný poplatok uhradí naša náboženská obec! ■

Milan Richter v Komárne

V nedeľu 13. mája prišiel do Komárna na pozvanie Mirjam Neiger Fleischmann významný slovenský básnik, spisovateľ a prekladateľ Milan Richter. Po návšteve synagógy a kultúrneho centra sa stretol s predsedom ŽNO v Komárne Antonom Pasternákom a podaroval našej komunite dve zo svojich kníh: antológiu s tematikou holokaustu s názvom Božia ulička a zväzok básní v slovenskom, anglickom a nemeckom jazyku Vo mne zbúraný chrám. ■

Pamätný deň v Tešedíkove

Pamätník obetiam holokaustu odhalili v Tešedíkove pred rokom. V tomto roku sa v obci bude opäť konať spomienková slávnosť, ktorá sa uskutoční **v pondelok, 11. júna o 17. hodine**. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ ŽNO v Komárne, vydávanie Spravodajcu a Klub Shalom podporili: rodina Gürtler a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ Jubilejný víkend (1968, Deň martyrov) na základe našej žiadosti o dotáciu finančne podporil Nitriansky samosprávny kraj.

☆ Do Knižnice Bélu Spitzera pribudli nové knihy. Našich čitateľov naďalej očakávame počas otváracích hodín.

☆ V Trenčíne sa konalo zasadnutie vedenia Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, kde našu obec zastupoval predseda Anton Pasternák.

☆ Čestnými hosťami tradičného židovského pouličného festivalu Judafest v Budapešti sú v tomto roku zahraničné maďarské komunity. Dňa 10. júna bude mať na festivale zastúpenie aj ŽNO v Komárne!

Potomkovia z Kolárova v Útulku

Dňa 14. mája navštívila Útulok rodina Gürtler z Anglicka. Prarodičia otca pochádzali z Kolárova. Bolo pre nich dojemné, že v pamätnej knihe holokaustu našli mená svojich predkov, medzi nimi aj mená detí a batoliat. Ocenili prácu našej komunity. Za milé privítanie a za vzácne údaje sa poďakovali pekným listom. ■

Komárňanské dni v Útulku

Už dlhé roky sa Židovská náboženská obec v Komárne zapája do najväčšej slávnosti mesta. (strana 3.)

Pozvánka

Židovská náboženská obec v Komárne pozýva všetkých ľudí dobrej vôle na Spomienkové podujatie pri príležitosti 74. výročia deportácie Židov z Komárna a okolia, ktoré sa uskutoční **v nedeľu 10. júna 2018 o 10.30 hod.** na židovskom cintoríne (Komárno, Ulica Zlatého muža 1.)

Slávnostný prejav prednesie rabín **István Darvas**
Modlitba zaznie v podaní kantora **Anatolij Klavanszkij**

12:00-12:30 **Detstvo?** Spomienka na deti deportované z Komárna - Prednáška Dr. Zoltána Vágiho v Útulku (Menház)

12:30-13:00 **Spomienkový program: identifikácia detských obetí**

13:00-kor „**Z kroka na krok**“ – Premietanie filmu Petra Scheinera v sále Zoltána Wallensteina v Útulku (Menház) Spomínajme spoločne! ■

PT

Privítanie soboty a slávnostné stretnutie

V piatok 8. júna 2018 budeme po dlhšom čase vítať sobotu opäť spoločne. O 19:00 hodine Kabalat Šabat – privítanie soboty v synagóge pod vedením Mihály Riszovanného.

Nasleduje slávnostný Kiduš – Komárno 1968-2018- stretnutie so súvercami, pochádzajúcimi z nášho mesta.

Registrácia 4. júna 2018 na adrese kile@menhaz.sk. Každého srdečne očakávame! ■

Myšlienky redaktora

Je sobota večer, mrknem na hodinky, upresňujem: už sme riadne načreli do nedele. Mal by som už spať, ale teraz sa mi nedá. Už len niekoľko minút, no dobre, bude to aj vyše polhodiny a budeme poznať výsledky pesničkovej súťaže Eurovízia 2018. Televízni hlásatelia, speváci, umelci z rôznych štátov práve oznamujú bodovanie 43 odborných porôt. Izrael, oslavujúci v týchto dňoch svoje 70. Narodeniny, sa pohybuje na prvých štyroch-piatich pozíciách. Neta a jej pieseň, na ktorú sa názory veľmi rôznia, je na poprednom mieste. Prechádzame Európou, Austráliou, poznáme bodovanie odborných komisií. Už len niekoľko minút a budeme poznať aj hlasy európskeho obyvateľstva. Po správach zo Sýrie, Iránu a pásma Gaza, čítajúc o silnejúcim antisemitizme starého kontinentu, sa zdá byť takmer nemožné, aby vyhrala interpretka zo Svätej Zeme. Pridelovanie začína odspodu, krajín je čoraz menej a Izrael stále čaká na súd národov. Nálada stúpa... Máme to! Najviac bodov putuje do Jeruzalema (o ktorom ako takmer jedinom meste nevyslovia v relácii, že je hlavným mestom štátu). Neta svojou trochu čudnou, osobitnou produkciou získava prvé miesto. Dvadsať rokov nevyhrala Eurovíziu krajina z Blízkeho Východu. Dvadsať rokov? Akoby to bolo len včera, keď sme si doma v Komárne pospevovali skladbu Viva od Dany International. Takže v roku 2019 smer Izrael!

Pred spaním ešte jedným okom kuknem na Facebook, „Vyhrali sme!“ píšú moji známi od Budapešti po New York v sprievode usmievaných smajlíkov. ■

PA